

Advocaat-belastingkundige Priscilla de Haas:

'Vaker terug naar de meervoudige kamer'

Al jaren geleden is voor de sectoren bestuursrecht bij de rechtbanken en de hoven de 'nieuwe zaaksbehandeling' ingevoerd.¹ De doelstelling van de regeling is waar mogelijk een definitieve geschilbeslechting en een snellere behandeling van het beroep. Finaliteit, snelheid, maatwerk en alternatieve oplossingen dus; het oplossen van het 'echte' conflict boven het juridische geschil. Priscilla de Haas, advocaat-belastingkundige bij De Haas Advocaten in Rotterdam, geeft de stand van zaken weer voor het fiscale bestuursprocesrecht.

Het is inmiddels 2023 en de doorlooptijd van fiscale zaken bij de rechtbanken laat nog steeds te wensen over. Is de nieuwe zaaksbehandeling aan de fiscale rechter voorbijgegaan?

'Dat lijkt er wel op. In de belastingkamer van de rechtbanken merk je niets van de nieuwe zaaksbehandeling. De beoogde drieslag – zaken sneller op zitting, oplossingsgerichte behandeling en rechtspraak op maat – heeft vrijwel niet plaatsgevonden. De doorlooptijden bij de rechtbanken zijn behoorlijk lang. In mijn praktijk wordt een groot deel van de fiscale zaken behandeld in de rechtbank Den Haag. Daar gaat het waarschijnlijk nog het snelst, maar in Breda en Haarlem zijn de doorlooptijden schandalig lang. De hoven lijken het in dit opzicht beter te doen.'

Welke oorzaken zijn daarvoor aan te wijzen?

'Je kunt wel plannen maken, maar als je rechters niet instrueert of begeleidt in het kader van de toepassing leidt dat niet tot de beoogde verandering. De nieuwe zaaksbehandeling werd

ingevoerd in 2012, maar lijkt met name te zijn ingestoken op de bestuurskamers van de rechtbanken. In de evaluatie van onder meer 2015 'prettig contact met de overheid' zien wij ook dat deze slechts op de bestuurskamers ziet en ook de onderzoekers komen uit die hoek. Er zijn daarbij goede conclusies getrokken. Of daarmee verder ook iets is gedaan, is de vraag. Uit de evaluatie volgt dat rechters het moeilijk vinden te bepalen hoe hun aanpak ter zitting zou moeten zijn om deze te laten beantwoorden aan de doelstellingen van de nieuwe zaaksbehandeling. Soms merk ik in de praktijk dat rechters niet altijd het dossier kennen. Of dat het gevolg is van te weinig voorbereidingstijd of dat de oorzaak ergens anders ligt, weet ik niet.'

Waarom kunnen fiscale procedures niet worden voorbereid?

'Ik denk dat het een organisatorische kwestie is. Het heeft ook deels te maken met de bezettingsgraad en het verloop binnen de rechtbanken. In de periode 2005 tot en met 2010

‘Soms merk ik in de praktijk dat rechters niet altijd het dossier kennen’

werden de ingewikkelde fiscale zaken bij de rechtbanken meestal meervoudig behandeld. De laatste tien jaar vinden alle zaken plaats in een enkelvoudige kamer. De vraag is of dat de uitspraak ten goede komt. Zowel in de voorbereiding, ter zitting als bij de uitspraak weten drie altijd meer dan een. De bedoeling van het overgaan naar een enkelvoudige kamer was dat daarmee meer snelheid in de afhandeling van zaken kon worden bereikt, maar de vraag is of dat daadwerkelijk het geval is. Ik zie daardoor zaken niet eerder ter zitting komen. Bovendien kun je binnenkamers ook taken verdelen. Mijn ervaring leert dat meervoudige uitspraken vaak uitgebreider zijn opgetekend en daardoor meer gelegitimeerd, waarmee de acceptatiegraad van de belastingplichtige (en gemachtigde) hoger wordt. Meervoudige uitspraken leiden wellicht tot minder hoger beroepen en die rechters zouden dan kunnen worden ingezet bij de rechtbanken. Daarnaast kunnen in teams jongere rechters van oudere rechters leren en vice versa.'

Kunnen meer onderdelen van een procedure efficiënter worden ingericht?

'Ja, neem de gang van zaken rond de geheimhouding van stukken. Als de inspecteur een beroep doet op geheimhouding, dan beslist de geheimhoudingskamer op deze stukken. Vroeger kon je als advocaat met de WOB in de hand tegen die geheimhouding ageren en werd nadien een afweging gemaakt. Vandaag de dag word je als advocaat niet meer in dat proces betrokken. Er wordt alleen nog gevraagd of je ermee instemt als de rechtbank wel van die stukken kennisneemt en vervolgens komt een uitspraak. In veruit de meeste gevallen zeg ik nee tegen een kennismaking van de rechtbank. Waarom zou de rechtbank kennis moeten nemen van stukken of passages die ik niet ken?'

Zou een regiezitting hier uitkomst kunnen bieden?

'Waarschijnlijk wel. Als ik bijvoorbeeld uit de stukken opmaak dat er nog meer stukken zijn uitgewisseld en ik deel dat mee

aan de geheimhoudingskamer, dan merkt die op dat die vraag bij de behandelende kamer hoort en de geheimhoudingskamer daarover geen uitsluitel kan geven. Als er eerst een regiezitting zou plaatsvinden, kan de volledigheid van het dossier daar al aan de orde komen. En op die regiezitting zou je nog meer kunnen regelen: bepaalde stukken die nog moeten opkomen of een bewijsopdracht die kan worden gegeven. De rechter kan ook op voorhand zijn visie op de feiten of op de bewijspositie van partijen geven. Als er dan nog een schriftelijke ronde is gevolgd, heeft het veelal weinig toegevoegde waarde om nog een nieuwe mondelinge behandeling in te plannen.'

De procedure voor de rechtbanken lijkt aan gezag in te boeten.

'In sommige gevallen wordt er bij de rechtbank geen recht gedaan. Dat zit hem grotendeels in de legitimatie van de uitspraak, die slechts is gedaan door een enkelvoudige kamer. Uit het jaaroverzicht van de rechtspraak blijkt dat er de laatste jaren veel vaker hoger beroep wordt ingesteld, ook door de inspecteur. Die stelt wat mij betreft sowieso te vaak hoger beroep in, omdat er principekwesaties van worden gemaakt of omdat men mogelijk een precedentwerking wil voorkomen. Vaak lijken ook frustraties de aanleiding tot doorprocederen aan beide zijden.'

Hoe is de gang van zaken bij de hoven?

'Bij de hoven worden zaken veel sneller geagendeerd: de meervoudige kamer zit volledig in de zaak, je krijgt direct een gerichte discussie en er wordt gestuurd op een finale beslechting van de zaak. Het hof geeft partijen mee hoe het over de zaak denkt en partijen worden nogal eens uitgenodigd om op de gang te kijken of ze er niet samen uit kunnen komen. Dat leidt vaak tot een goede oplossing.

Dan kun je nog wel eens cassatie willen instellen omdat je het met de uitspraak niet eens bent, maar dat is veelal zuiver op juridische gronden. Eigenlijk zou dit beter al in eerste aanleg

‘Zorg voor uitstraling en charisma en kom gestructureerd over’

CV Priscilla de Haas

Priscilla de Haas studeerde fiscaal recht en strafrecht aan de Erasmus Universiteit. In 2005 startte zij haar carrière als advocaat-belastingkundige en werkte onder andere bij Hertoghs advocaten-belastingkundigen en De Bont Advocaten. In 2014 richtte zij haar eigen kantoor op: De Haas Advocaten. Priscilla is hoofdzakelijk werkzaam op het gebied van fiscaal en financieel (straf)procesrecht. Vanwege haar kennis van het formele belastingrecht wordt zij vaak gevraagd procedures over te nemen en/of rechtsvragen in cassatie voor te leggen aan de Hoge Raad. Zij is verbonden aan de Masterstudie Toga aan de Maas van de Erasmus Universiteit en promoveert op het gebied van una via aan de Rijksuniversiteit in Groningen. Priscilla is vaste medewerker van het *Tijdschrift voor Formeel Belastingrecht*.

Lijkt het belang van een goede procedure in eerste aanleg te worden onderschat?

'Kwaliteit en maatwerk, oplossingsgericht denken, wat houdt partijen nu écht verdeeld... daar kan veel winst liggen voor alle partijen. Als er een mogelijkheid is om meer op regie te sturen en/of compleetheit van het dossier, alvorens een inhoudelijke zitting plaatsvindt, leidt dat tot betere beslissingen en minder hoger beroep, dus voor de belanghebbende tot minder kosten en oponthoud. Ik heb als advocaat cliënten die het nog kunnen betalen, maar het puntenstelsel dat wordt gehanteerd, leidt tot veel te lage proceskostenvergoedingen ten opzichte van wat belastingplichtigen aan kosten maken. Terwijl anderzijds procespraktijken, zoals die opereren in WOZ- en BPM-zaken, lijken te draaien op forfaitaire vergoedingen. Bij misbruik van procesrecht of onzorgvuldig handelen van de Belastingdienst zou vaker moeten worden veroordeeld tot het vergoeden van integrale proceskosten.' ◀

Noot:

1. Deze lijkt in 2013 in één zin te zijn neergelegd in art. 8:41a Awb: 'De bestuursrechter beslecht het hem voorgelegde geschil zoveel mogelijk definitief.'

moeten gebeuren, want als het hof uitspraak doet ben je al gauw vier jaar verder.'

Wat is de doorlooptijd van zaken?

'Vanaf de bezwaarfase tot aan de Hoge Raad is de doorlooptijd gemiddeld vijf tot zeven jaar. Een cassatieprocedure ligt bij de Hoge Raad gemiddeld een jaar. Hofprocedures blijven eigenlijk altijd binnen de twee jaar. De grootste termijnoverschrijding zie je in de bezwaarfase en bij de rechtbanken.'

Zou het helpen als er een gemengde samenstelling kwam van beginnende en meer ervaren rechters?

'De rechtbanken kennen zoals gezegd veel jonge rechters met weinig vlieguren, die het dan ook nog eens in hun eentje moeten doen. Het zou weer toe moeten naar meervoudige kamers, waarbij ervaren rechters en beginnende jonge rechters een team vormen. Misschien zou je daarvoor ook raadsheren van de hoven tijdelijk in kunnen zetten. De nieuwe zaaksbehandeling behelst ook een vorm van compartitie, waarin de rechter partijen uitleg geeft over de procedure of ook zou kunnen kijken waar het pijnpunt zit. De houding van rechters ter zitting is ook belangrijk. Zorg voor uitstraling en charisma en kom gestructureerd over. Wees niet weifelend om een goeie regie te voeren, bijvoorbeeld aan de hand van een soort checklist, zoals die ook in de evaluatie is gebruikt. Daarmee sta je als rechtbank in je kracht.'

Sinds begin dit jaar kan in belastingzaken digitaal worden geprocedeerd. Levert dat een snellere afhandeling van zaken op?

'Sinds 23 januari kan bij alle gerechtshoven digitaal worden geprocedeerd in hoger beroep. Begin februari is bij de rechtbank Noord-Nederland een pilot digitaal procederen in rijksbelastingzaken gestart, als onderdeel van het project Digitale toegang tot de rechtspraak. Als die succesvol is, zal het project worden uitgebreid naar andere rechtbanken. Het project heeft wat mij betreft vooralsnog weinig of geen toegevoegde waarde, omdat het louter als digitaal uitwisselingsplatform fungeert, waarop je inlogt met je advocatenpas. Eigenlijk doet de Hoge Raad er nog het meest mee. Daar upload je zelf je stukken en kun je ook berichten insturen. Voordeel is dat je geen fysiek kantoor meer nodig hebt om je post te ontvangen. Daardoor zouden er minder poststukken kwijtraken. Als het echter alleen maar om de post gaat, is het geen versnelling van de procedure.'

Digitalisering lijkt veel op te lossen, maar doet dat uiteindelijk niet.

'Digitalisering maakt veel mogelijk, zoals agile werken, waarbij je met z'n allen binnen een systeem kunt werken en werk kunt uitzetten en de progressie van werk kunt volgen. Denk aan een programma als Teamwork. Daarmee zou je een efficiëncyslag kunnen maken.'

A woman with dark hair, wearing a white blazer, is seated at a wooden desk in an office. She is holding a black pencil over a document that features various charts and graphs, including a bar chart and a pie chart. The background is slightly blurred, showing other desks and office equipment. The top of the image has a decorative border of orange diagonal lines.

‘De extra overdrachtsbelasting is veel hoger dan de btw-besparing’